

Brieven van Rovenius

Het Utrechts Archief: Collectie Rijsenburg 17, inv.nr. 154

omvat een map met tien brieven van Philippus Rovenius (of onder pseudoniem Jan van den Dale / Jan van Wijnhoff), gericht aan Jan, Philip en Dirk van Deventer en hun moeder, te Oldenzaal en Keulen, uit de jaren 1628-1650.

Deze map bevat tevens een begeleidend briefje, gedateerd 1 april 1924, met aantekeningen van dr. J. de Jong (de latere aartsbisschop) over schenking van deze collectie aan het aartsbisschoppelijk archief te Utrecht. Deze brieven waren blijkbaar afkomstig uit de nalatenschap van Helena Essink - van Basten Batenburg te Oldenzaal en via haar plaatsgenoten, de huisarts A. De Bruyn en deken H. J. Scholten, aan het bisdom gekomen.

De Jong noemt veertien brieven. Er bevinden zich echter in deze map maar tien brieven. Mogelijk dat vier stukken ('officiële' stukken noemt de Jong ze in zijn artikel over Rovenius (AAU 50 [1925], p. 88-89) later losgekoppeld zijn van deze verzameling en een eigen inventarisnummer hebben kregen.

Dat zouden dan de volgende nummers uit deze Collectie Rijsenburg kunnen zijn:

- inv.nr.143 (brief van Rovenius aan het kapittel, 1622),
- inv.nr.152 (Akte van benoeming door Rovenius van Jan van Deventer tot kanunnik van het kapittel, 1628),
- inv.nr.153 (Akte van benoeming door Rovenius van Philippus van Deventer tot kanunnik van het kapittel, 1650, met akte van wijding tot priester, 1638),
- misschien ook inv.nr.140 (brief van Rovenius aan het kapittel, 1628).

De tien brieven van Rovenius uit inv.nr. 154 zijn de volgende:

1^e brief: 23-10-1628, aan mej. Bruins, weduwe van Jan van Deventer. In het Nederlands. (met potloodaantekening van Helena Essink-van Basten Batenburg).

2^e brief; volgens potloodaantekening vóór 10-6-1634, aan Joanna Bruins. Nederlands.

3^e brief, 10-6-1634; aan Dirk van Deventer; Nederlands.

4^e brief, 10-5-1635; aan Philippus van Deventer, student te Keulen; Latijn.

5^e brief, 13- 6- 1636; aan Philippus van Deventer; Latijn.

6^e brief, 22-4-1637; van 'Jan van den Dale' aan Dirk van Deventer, Amptman der Proostdij van Oldenzaal; Nederlands.

7^e brief, 29-5-1638: van 'Jan van den Dale' aan de weduwe van Deventer te Oldenzaal. Volgens potloodaantekening over haar zoon Philippus die diaken gewijd is; Nederlands.

8^e brief, 9-6-1646: van 'Jan van Wijnhoff' aan de weduwe van Deventer te Oldenzaal; Nederlands.

9^e brief, 9-11-1650: aan Joannes van Deventer, kanunnik te Oldenzaal; Latijn.

10^e brief,: 15-12-1650; aan Philippus van Deventer; volgens potloodaantekening "ten geleide van het document zijner aanstelling tot kanunnik te Oldenzaal"; Latijn.

De in het Latijn opgestelde brieven (4, 5, 9 en 10) zijn getranscribeerd en vertaald door Gerard Bartelink en volgen hierna.

4.

Aan Philippus van Deventer, student te Keulen, 10 mei 1635

Dilecte fili,

Libenter cognovi ex literis tuis ingenuam animi tui gratitudinem erga nos, propter favorem et subsidium quod studiis tuis promovendis impendimus; faciet spero pietas et diligentia tua ut porro benignum nostrum erga te affectum continuemus. Mater vestra nobis hisce diebus adfuit, quam super obitu filii sui, fratris vestri Bernardi, seu Antonii van Deventer piae memoriae consolatus sum, et me tibi patronum fore addixi si studiis theologicis diligenter incumbere volueris, et ad Deo in statu ecclesiastico serviendum te praeparare. Scripsi ad Eximium D(ominum) Praesidem ut necessaria pro extraordinariis tibi suppeditet, quibus te moneo ut frugaliter utaris. Audio etiam matrem tibi procurasse centum florenos quibus de veste theologica providere poteris, quod (?) hactenus per Praesidem pro te exposuit solvi, et aliquid superaddidi. Tuum erit modestia, obedientia, ac diligentia te magis ac magis ingenuum ostendere. Sic me fautorem habebis, et ubi in studiis et virtute provector fueris ad Ecclesiae ministerium apud me, vel alibi applicari poteris.

Vale nostri in precibus memor. Ex loco nostro 10 Maii Anno 1635.

Tui amans Patrinus et Patronus

Phil(ippus) Archiepiscopus Vicarius Apostoli-   cus

Op de briefomslag:

Pietate ingenua Philippo a Daventria sacrae Theologiae studioso

Coloniae

Met oprechte genegenheid aan Philippus van Deventer, student in de gewijde theologie te Keulen

Geliefde zoon,

Met genoegen heb ik uit je brief kennis genomen van je oprechte en welgemeende dankbaarheid jegens ons vanwege de steun en hulp die wij bieden om je met je studie te helpen. Je plichtsbesef en toeleg zal, naar ik hoop, ervoor zorgen dat wij onze welwillende gezindheid ten opzichte van jou bewaren. Je moeder was dezer dagen bij ons. Ik heb haar getroost met het overlijden van haar zoon, jouw broer Bernard, ook genoemd Antonius van Deventer, zaliger gedachtenis en ik heb toegezegd dat ik je beschermheer zou zijn, als je je ijverig op de studie van de theologie zou willen toeleveren en je erop voorbereiden God in een kerkelijk ambt te dienen. Ik heb de hoogerwaardige heer praeses geschreven dat hij je verstrekt wat je voor je buitengewone uitgaven nodig hebt en raad je aan daar met mate gebruik van te maken. Ik hoor dat je moeder je ook honderd florijnen heeft doen toekomen, waarmee je je kleding als theologiestudent zult kunnen aanschaffen. Ze vertelde dat deze post tot dusver via de praeses voor jou bekostigd werd en ik heb daar nog wat extra bijgedaan. Het zal aan jou zijn door je bescheidenheid, gehoorzaamheid en ijver meer en meer van je oprechte bedoelingen blijkt te geven. Dan zul je in mij een toeverlaat vinden die je zal bijstaan en wanneer je verder gevorderd bent met je studie en in deugdzaamheid, zul je bij mij of iemand anders voor een kerkelijk ambt kunnen vervoegen.

Het ga je goed. Gedenk mij in je gebeden. Vanuit onze verblijfplaats op de tiende mei van het jaar 1635.

Je toegenegen peetvader en beschermheer

Philippus aartsbisschop en Apostolisch Vicaris

5.

Brief van Rovenius aan Philippus van Deventer, student te Keulen, 13 juni 1636.

Mi Philippe,

Cum gaudio intellexi ex literis tuis ad me scriptis 28 Maii tuum desiderium studia theologica quae feliciter incepisti, prosequendi: requiris vero consilium qua methodo aut ratione. Ego consuetissimum puto ut Eximii Domini Praesidis tui (cui hic de tuo et commilitonum profectu locutus sum) humiliter et simpliciter sequaris. Lectiones ac disputationes tum privatas ac domesticas, tum etiam publicas academiae diligenter frequenta, nec desinas interea teipsum exercere ad pietatem quae ad omnia utilis est. Quoad exercitia in concionibus conformabis te iudicio D(omini) Praesidis, cui etiam commisi ut si ad gradus suscipiendos paulatim in theologia inveniaris inclinatus et idoneus, ea in parte te iuvet, ut albo theologorum inscribaris et scholae te conformes.

Porro si firmus tibi manet animus ad Deo serviendum in statu scholastico paulatim de dimissorialibus ad suscipiendos sacros ordines transmittendis cogitabimus, si fortasse occasio non detur, ut ipsemet tibi aliquando manum imponam. Perge, ut coepisti in studiis, et bonam rationem temporis habe, nec neglegas curam corporalis valetudinis. Bonorum exempla sequere, malorum vel dyscolorum consortia fuge. Si qua re temporali ad subsidium indigeas non desinam tibi esse pro modulo meo patronus. Praesidi iniunxi ut necessaria pro te exponat. Spero te satisfacturum matris tuae, amicorum et nostrae expectationi. Deum oro ut sua benedictione te repleat, et cum Collegis in pietate et scientia proficere faciat. Vale nostri in precibus memor.

D(ominus) Praesidens adhuc in nostris partibus est, post aliquot dies ad vos rediturus.

Ex loco nostro solito die 13 Junii Anno 1636.

Tui amantissimus

Philippus Archiepiscopus Vicarius Apostolicus

Op de briefomslag:

Ingenuo et bonae spei adolescenti magistro Philippo van Deventer sacrae Theologiae studioso Coloniae

Aan de oprechte en veelbelovende magister Philippus van Deventer, student in de gewijde theologie te Keulen

Beste Philippus,

Verheugd heb ik uit de brief die je me op 28 mei geschreven hebt, kunnen opmaken dat je de theologiestudie die je succesvol begonnen bent, wilt voortzetten. Maar je vraagt advies aangaande methode en systematische aanpak. Ik vind het erg voor de hand liggend dat je de goede raad van je praeses - die ik hier gesproken heb over jouw vorderingen en die van je studiegenoten - nederig en simpelweg volgt. Bezoek plichtsgetrouw de colleges en disputen, zowel die in besloten kring in het college plaatsvinden als de publieke van de academie en verzuim niet jezelf intussen te trainen in plichtbetrachting die voor alles nuttig is. Wat de oefeningen in het preken aangaat, dien je je te houden aan het oordeel van de hoogerwaarde praeses. Hem heb ik ook op het hart gedrukt je te helpen om, als geleidelijk blijkt dat je genegen en geschikt bent om de kerkelijke graden te ontvangen, te worden ingeschreven in de lijst van de theologen en je met de regels die voor het college gelden te conformeren.

Als je verder vastbesloten blijft na je afstuderen God te dienen, zullen we geleidelijk besluiten je de toelatingsdocumenten voor het ontvangen van de heilige wijdingen toe te zenden, mocht ik eventueel zelf verhinderd zijn de handoplegging te verrichten. Ga verder met je studie, zoals je begonnen bent. Let goed op het tijdschema en verzuim niet voldoende aandacht te hebben voor

je lichamelijke gezondheid. Volg de voorbeelden van de goeden en mijd het gezelschap van de slechten en lastigen. Wanneer je iets nodig hebt voor je alledaagse materiële behoeften, dan zal ik je naar mijn bescheiden mogelijkheden de helpende hand bieden. Ik heb de praeses opdracht gegeven jou wat je nodig hebt, ter beschikking te stellen.

Naar ik hoop, zul je aan de verwachtingen van je moeder, je vrienden en ons beantwoorden. Ik bid God dat Hij je overvloedig zijn zegen schenkt en je samen met je medestudenten in plichtsbetrachting en kennis doet groeien. Het ga je goed. Wees ons in je gebeden indachtig.

De hoogerwaarde praeses is nog in onze contreien maar zal over enige dagen naar jullie terugkeren.

Vanuit onze gewone verblijfplaats op de 13de juni van het jaar 1636.

Je zeer toegenegen

Philippus aartsbisschop, apostolisch vicaris

9.

Brief van Rovenius aan Joannes van Deventer, 9 november 1650.

Reverende Domine Canonice,
Feliciter perlatae sunt ad nos vestrae literae, ac simul traditi quadringenti floreni, qui simul cum septingentis et aliis quingentis quos antea acceperam faciunt mille et sexcentos florenos, quibus redemptae sunt literae obligationis Domini Twickel quas miseram. Quod admodum omni intentione (?) contentus sum quod remittatur, et ago gratias pro molestiis nomine nostro susceptis. Matri vestrae placebit plurimam ex me salutem dicere, precor illi plenam sanitatem et omnia felicia. Similiter fratri vestro Theodoro, apud quem me excusare dignaberis quod aliis impeditus illi non rescriberem: non desinam filiis ipsius bene favere suo tempore, si Dominus voluerit. De statu nostrarum rerum plenius referre poterunt Dominus Bruno ab Ommen, et Antonius noster qui solemnitati anniversarii consecrationis meae in Episcopum, quam die octava Novembris celebravimus, interfuerunt. Valetudo nostra mediocris est, nisi quod ob senectutem in multis deficiamus.

Commendo me precibus vestris, ac amicorum, quibus abundantes Dei benedictiones precor cum multa salute.

Ex loco nostro die nona Novembris, Anno 1650.

Reverentiae vestrae
addictissimus in Domino conservus
Philippus Archiepiscopus Vicarius apostolicus

Op de briefomslag:

Reverendo ac venerabili Domino M(agistro) Joanni van Deventer Collegiatae ecclesiae S. Plehelmi Oldenzaliae Canonicus

Aan de eerwaarde en achtenswaardige heer magister Joannes van Deventer, kanunnik van de kapittelkerk van Sint Plechelmus te Oldenzaal. Te Oldenzaal.

Eerwaarde heer kanunnik,

Uw brief is goed bij ons aangekomen en tegelijkertijd zijn mij de vierhonderd florijnen ter hand gesteld, die samen met de zevenhonderd en nog eens vijfhonderd, die ik al eerder ontvangen had, de som van zestienhonderd florijnen uitmaken waarmee de schuldbekentenissen bij de heer van Twickel, die ik opgestuurd had, afgelost zijn. Ik ben zeer tevreden met deze delging van schuld en betuig u mijn dank voor de moeite die u zich omwille van ons getroost hebt. Het zal uw moeder goed doen dat u haar hartelijk groet uit mijn naam, ik bid dat ze goed gezond mag blijven en wens haar niets dan doeds. Groet eveneens uw broer Theodorus en gewaardig u mij bij hem te verontschuldigen, omdat ik door andere zaken in beslag genomen, hem niet het teruggeschreven. Als de Heer dat wil, zal ik zijn kinderen steeds goed gezind blijven wanneer de omstandigheden dat vereisen. Hoe alles er bij ons voorstaat, zullen de eerwaarde Bruno van Ommen en onze Antonius u gedetailleerder kunnen berichten. Beiden waren aanwezig bij de plechtigheid van de jaardag van onze bisschopswijding die wij op de achtste november gevierd hebben. Onze gezondheid is redelijk, al hebben we met veel ouderdomskwalen te kampen. Ik beveel mij in uw gebeden en die van uw vrienden aan. Hun wens ik overvloedige zegeningen van God toe en een uitstekende gezondheid.

Vanuit onze verblijfplaats, op de negende november van het jaar 1650.

De uwe eerwaardigheid zeer genegen mededienaar in de
Philippus, aartsbisschop en apostolisch vicaris.

Heer,

10.

Brief van Rovenius aan Philippus van Deventer, 15 december 1650

Admodum Reverende Domine,
Transmitto quam petivistis collationem Praebendae et Canonatus in Ecclesia Collegiata Sancti Plechelmi: Titulo nunc gaudere poteris, utinam aliquando officia Ecclesiastica illic administrare, et proventibus gaudere: poterit id bonus deus tempore sibi placito concedere: tu interea nobiscum pergas Deo in procuranda salute animarum servire: omnino confidere debemus nihil nobis ex necessariis defuturum si fideliter pro modulo nostro laboremus, et concorditer opus Domini promovere studeamus. Mater vestra pro vobis etiam ad me scripserat ut de praebenda quam dominus Bruno Duynius in vita sua obtinuit tibi provideremus: facio quod possum, et literas collationis hisce includo, et Reverentiae Tuae commendans benedictionem spiritualem apprecor. Vale nostri in precibus memor, saluto salutandos.

Ex loco nostro 15 Decembris Anno 1650.

Admodum Reverendae Dignationi Tuae
addictissimus in Domino
Philippus, quem nosti

Op de briefomslag:

Multum Reverendo et erudito Domino Magistro Philippo van Deventer Oldensalensi. Ubi erit. Aan de zeer eerwaarde en geleerde Heer magister Philippus van Deventer uit Oldenzaal. Waar hij zich zal bevinden.

Zeer eerwaarde Heer,

Ik zend u de oorkonde van de verlening van de prebende en van het aanstelling als kanunnik aan de kapittelkerk van de heilige Plechelmus toe. Over de titel kunt u zich nu verheugen. Moge u ook nog eens daar de kerkelijke bediening kunnen uitoefenen en in het gelukkige bezit van de opbrengsten komen. De goede God zal u dat kunnen schenken op de tijd die hem behaagt. Ga intussen samen met ons voort met het dienen van God door het heil van de zielen te behartigen. We moeten volkomen vertrouwen dat het ons aan niets van het noodzakelijke zal ontbreken, als wij ons trouw inzetten naar de maat van onze beperkte krachten en ons beijveren eensgezind het werk van de Heer te bevorderen.

Uw moeder had mij ook ten behoeve van u geschreven dat we u de prebende zouden toekennen die de eerwaarde Heer Bruno Duynius tijdens zijn leven bezat. Ik doe wat ik kan en sluit hierbij het document van de benoeming in. Ik vertrouw het aan uw Eerbiedwaardigheid toe en bid om uw geestelijke zegen.

Het ga u goed, gedenk ons in je gebed. Ik groet hen die gegroet moeten worden. Vanuit onze verblijfplaats op de 15de december.

Aan uw zeer eerwaarde waardigheid
zeer toegewijd in de Heer,
Philippus, u welbekend

Laatste wijziging: 22 dec. 2009. GG